

تأثیر هویت محلات بر احساس امنیت شهروندان

تاریخ دریافت: ۹۲/۱۱/۱۰

تاریخ پذیرش: ۹۳/۱/۲۰

از صفحه ۲۹ تا ۳۲

جمال محمدی^۱، اردلان حسینی نژاد^۲، علی اصالتلو^۳

چکیده

امنیت در شهر و فضاهای شهری از اساسی‌ترین نیازهای شهروندان و یکی از عوامل مؤثر در محیط‌های شهری است که همچون دیگر پدیده‌های اجتماعی دارای ابعاد عینی و ذهنی است. در اینجا بر اساس نظریات جدید تأکید بر بعد ذهنی است که از آن به احساس امنیت یاد می‌کنیم. تقویت و ایجاد هویت محلات شهری یکی از اهداف مهم برنامه ریزان شهری است که می‌تواند بستر مناسبی برای مشارکت و نظارت اجتماعی شهروندان در محلات و محیط‌های شهری ایجاد کند. لذا تحقیق حاضر با هدف بررسی تأثیر هویت محلات بر احساس امنیت اجتماعی شهروندان صورت گرفته است. این پژوهش از نظر نوع و ماهیت یک تحقیق کاربردی و از نظر روش، جزء تحقیقات توصیفی-تحلیلی به شمار می‌آید که به شیوه پیمایشی مبتنی بر پرسش‌نامه اجرا شده است. جامعه آماری شهر فسا با ۱۰۴۸۰۹ نفر جمعیت در قالب ۴۳ محله است که با سطح اطمینان ۹۵٪ و بر اساس فرمول کوکران ۳۸۴ نفر نمونه در نظر گرفته شد. نتایج این پژوهش نشان داد که بین احساس تعلق به محله و احساس امنیت شهروندان ارتباط وجود دارد و این رابطه نسبتاً قوی (۳۰/۷۲۶) است. همچنین تفاوت معناداری بین احساس امنیت در محلات قدیم و جدید وجود دارد و محلات قدیمی با میانگین ۳/۹۷ در برابر میانگین ۳/۴۱ در محلات جدید، شهروندان احساس امنیت بالاتری دارند. نتایج حاصل از این تحقیق تأکید بر توجه بیش از پیش به محلات شهری و نقش آن در احساس امنیت شهروندان و برنامه‌ریزی شهری دارد.

کلید واژه‌ها

امنیت، امنیت اجتماعی، احساس امنیت، محله، هویت محله

۱. دانشیار جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه اصفهان (نویسنده مسئول): J.mohammadi@geo.ui.ac.ir

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه اصفهان

۳. دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه شهید بهشتی تهران

مقدمه

محلّه به عنوان بخشی از ساختار شهر همواره در طول تاریخ شهرها از موقعیت و جایگاه ویژه‌ای برخوردار بوده است (عظیمی و مقدم، بی تا: ۹۹). در ایران نیز توجه به محلات شهری از قدمتی طولانی برخوردار بوده است. در تاریخ شهرنشینی ما همواره محلات شهری تأثیر انکار ناپذیری در سرنوشت شهرهای ما داشته چنانکه دوران اوج شهرنشینی در دوران سامانیان مدیون توجه به محلات شهری در مدیریت شهرها بوده یا فتح و نابودی شهرهای ما در زمان حمله مغول از بی توجهی به محلات شهری و ایجاد مفهوم محلات در ستیز بوده که موجب نابودی بسیاری از شهرهای پر رونق آن دوران شده است (حبیبی، ۱۳۹۰: ۱۳). در معماری گذشته ما شهر و فضای شهری بیشتر در خدمت انسان‌ها بود که خود نقش عمده‌ای در تقویت کارکرد و هویت محلات شهری داشت. در دوره پهلوی و با نمود شهرسازی نوین که همراه با خیابان‌کشی‌ها و ایجاد عناصر شهرسازی نوین بود به تدریج نقش و هویت محلات شهری کمرنگ شد (قرایی و همکاران، ۱۳۸۹: ۲۰)، که این خود موجب مسائل و مشکلات پنهان و آشکاری در لایه‌های اجتماعی شهر شد و مدیریت و اداره شهرها را ناکارآمد کرد. یکی از این مسائل و مشکلاتی که نقش عمده‌ای در کاهش کیفیت شهری و رشد و توسعه شهر داشت کاهش احساس امنیت شهروندان در محیط و فضاهای شهری بود. دیدگاه جدید مدیران و برنامه ریزان شهری برای حل مسائل و مشکلات شهری بویژه مشکلاتی که ریشه در مسائل اجتماعی شهر دارد، توجه به همیاری و مشارکت مردم و شهروندان در اداره و مدیریت شهر و محیط زندگی خود است. جلب مشارکت شهروندان، نظارت همگانی و ایجاد احساس مسئولیت در شهروندان به سادگی امکان پذیر نیست و نیاز به برنامه‌ریزی و بستر مناسب خود دارد (وارثی و همکاران، ۱۳۹۰: ۴۰). مشارکت اجتماعی یکی از انواع مهم مشارکت به شمار می‌آید. اگر تمامی اشکال مشارکت دارای نوعی رابطه اجتماعی‌اند و بحثی جامعه‌شناختی به حساب می‌آیند اما عرصه‌هایی که به عمل متقابل افراد و گروه‌های اجتماعی با محیط پیرامونشان مربوط می‌شود موضوع مشارکت اجتماعی است. مشارکت روستایی، شهری، محلی، سازمان‌های مردم‌نهاد و غیره از مصادیق مهم مشارکت اجتماعی و سرمایه اجتماعی هستند. سرمایه اجتماعی با فراهم کردن فضای

اعتماد، همکاری بین گروه‌های اجتماعی را امکان‌پذیر ساخته و همین همکاری گروه‌ها و اعتماد بین آنها باعث می‌شود که منافع همگانی مانند امنیت اجتماعی فراهم شده و هزینه‌های نظارت نهادهای رسمی کاهش یابد (ذاکری ماهانه و همکاران، ۱۳۹۱: ۸۶). محلات شهری از دیرباز بستر و خواستگاه حضور فعال و موثر شهروندان در اداره محیط و شهر خود بوده است و بستر مناسبی برای ایجاد و تقویت سرمایه‌های اجتماعی هستند. محلاتی که دارای هویت هستند و احساس تعلق به محیط محله در آنها بالاست، با داشتن زمینه‌های مناسب برای ایجاد و تقویت سرمایه‌های اجتماعی نقش مهمی را در تقویت روحیه مشارکت شهروندان در مدیریت شهر و محیط زندگی خود دارند. از دید رسو جامعه‌ای موفق خواهد بود که در ذهن شهروندان آن امور عمومی مهم‌تر از امور اقتصادی شان باشد و بر این اساس باید گفت که هویت یابی محلات شهری در این جریان نقش کلیدی خواهد داشت و این هویت بعد از انتقال به ساکنان باعث تقویت حس مکانی و از این رو ارتقای حس مسؤلیت‌پذیری و مشارکت شهروندان خواهد شد. ضعف عنصر هویت در یک سکونت‌گاه شهری، منجر به انقطاع یا اصولاً عدم شکل‌گیری ریشه‌های اتصال و ارتباط ساکنان با محیط و در نتیجه با یکدیگر می‌شود (وارثی و همکاران، ۱۳۹۰: ۴۰).

رشد فزاینده ابعاد شهرنشینی و شکل‌گیری مقیاس جدیدی از رشد شهری در طی دهه‌های اخیر باعث شده که شهر و شهرسازی معاصر با چالش‌های تازه‌ای چون افزایش ناهنجاری‌های اجتماعی، کم‌رنگ شدن هویت و حس تعلق اجتماعی، کاهش احساس امنیت شهروندان، گسترش مشکلات اکولوژیکی اجتماعی و محیطی و در مجموع کاهش کیفیت زندگی مواجه شود (عبدالهی و همکاران، ۱۳۸۹: ۸۴). ناکارآمد بودن مدیریت سنتی در شهرها، نگاه متفاوت مدیران و برنامه‌ریزان شهری را به شهرها می‌طلبد، نگاهی که در آن شهر موجودی زنده است که روح حاکم بر آن همان شهروندان استفاده‌کننده از فضاهای شهری هستند. در این نگاه محله‌های شهری عامل مهم و تعیین‌کننده روابط اجتماعی و بنیاد سازماندهی نظام شهری هستند (موسوی، ۱۳۸۷: ۸۷). مدیریت شهر تنها از دید کالبدی و فیزیکی نمی‌تواند رهگشای چالش‌هایی باشد که بر اثر روابط پیچیده موجود در شهرها حاصل شده است و این باعث شده روز به روز میزان و شدت این مشکلات افزوده شود و کیفیت

زندگی شهروندان را پایین آورد. بهره‌گیری از مشارکت شهروندان در اداره شهر همیشه راهگشای مدیران شهری در اداره کارا و مؤثر شهر بوده است. در هر دوره و زمانی که این مشارکت و حضور شهروندان در تصمیم‌گیری‌های شهری و اداره شهر نادیده گرفته شده بر مشکلات شهر افزوده شده و شهر را از کارکرد خود که ایجاد فضایی برای زندگی مطلوب شهروندان است دور ساخته است. احساس امنیت در بین شهروندان از نیازهای اساسی شهروندان و یکی از شروط توسعه پایدار و ایجاد کیفیت زندگی مطلوب شهری است (همتی، ۱۳۸۶: ۱۳۵). که رفع این نیاز در گرو توجه به مشارکت شهروندان در قالب محلات شهری و ایجاد حس تعلق مکانی آنها در سطح محلات است. هنگامی که حس تعلق مکانی در شهروندان تقویت شود و هویت محلات پر رنگ تر شود، میزان مشارکت شهروندان در امور و تصمیم‌گیری‌های شهری افزایش خواهد یافت و احساس مسئولیت بیشتری به محیط زندگی خود و شهر خود خواهند داشت. اگر محلات شهری نادیده گرفته شود امید به جلب مشارکت شهروندان و ایجاد حس مسئولیت آنها در برابر محیط خود رنگ می‌بازد و نباید انتظار داشت که شهروندان هم راستا با مدیران شهری گام بردارند و مشکلات و مسائل اجتماعی شهر حل شود. از این رو توجه به این مهم برای مدیران و برنامه‌ریزان شهری امری ضروری است. هدف اصلی این مقاله، ارزیابی احساس امنیت شهروندان با تأکید بر هویت محلات شهری است. لذا در این تحقیق سعی گردیده است با بررسی تأثیر هویت محلات شهری بر امنیت شهروندان پیشنهادهایی برای بهبود الگوی برنامه‌ریزی شهری موثر در ارتقاء هویت محلات و امنیت ذهنی و عینی شهروندان ارائه شود.

پیشینه تحقیق

صدیق سروسناتی و نیمروزی (۱۳۸۹) در پژوهش خود تحت عنوان «بررسی ارتباط بین مشارکت در روابط همسایگی و احساس امنیت در محلات شهر مشهد» به این نتیجه دست یافته‌اند که هرچند از نظر تئوریک متغیر اعتماد به همسایه مقدم بر متغیر مشارکت در روابط همسایگی است اما در اینجا متغیر احساس امنیت مورد توجه است. که علاوه بر ارتباط نه چندان قوی با متغیرهای درون محله‌ای، با متغیرهای سطح سواد فرد و رتبه اقتصادی و اجتماعی منطقه سکونت نیز بستگی دارد. افزایش

احساس امنیت در محله با افزایش مشارکت در روابط همسایگی، افزایش اعتماد به همسایه‌ها همراه است. احساس امنیت در محله با نگرش مثبت به محیط فیزیکی محله و تمایل به مشارکت در امور محله همراه است.

عبدالرحمانی (۱۳۸۳) در تحقیقی با عنوان پلیس اجتماع محور و امنیت محله‌ای بیان می‌کند که ویژگی اصلی پلیس اجتماع محور به عنوان شکل تکامل‌یافته از سازمان پلیس در جوامع امروزی، سهیم ساختن کنش‌گران اجتماعی در فرآیند ایجاد امنیت است. بنابراین پلیس اجتماع محور با مشارکت دادن شهروندان تعریف تازه‌ای از امنیت بویژه در سطح محله به‌دست می‌دهد. به رغم تمام شباهت‌های رویکرد پلیس اجتماع محور و طرح ناجا، باید موجود نبودن زمینه‌های اجرای طرح را نادیده نگرفت. با این وجود طرح ناجا در تجربه سازمان بر اساس پلیس اجتماع محور را می‌توان گامی مناسب در مسیر نوسازی از طریق پذیرش و به‌کارگیری تجارب دیگران و مشارکت دادن شهروندان و در نتیجه نهادینگی جامعه مدنی ارزیابی کرد.

اصانلو و همکاران (۱۳۹۱) در مقاله‌ای با عنوان عوامل مؤثر بر مشارکت مردمی در ارتقای امنیت اجتماعی به بررسی میزان مشارکت مردم در تقویت امنیت اجتماعی در شهر منجیل پرداخته‌اند و به این نتیجه رسیده‌اند که وضعیت شغلی شهروندان، میزان بهره‌مندی از فناوری اطلاعاتی و ارتباطی و سطح اعتقادات و میزان دینداری شهروندان در میزان مشارکت افراد در تقویت امنیت اجتماعی تأثیر بسزایی دارد.

الیاس زاده و ضابطیان (۱۳۸۹) در پژوهش خود به بررسی شاخص‌های برنامه‌ریزی شهری مؤثر در ارتقای امنیت زنان در فضاهای عمومی با رویکرد مشارکتی پرداخته‌اند، نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که امنیت فضاهای شهری نقش بسزایی در ارتقای سطح رفاه اجتماعی شهروندان دارد. در این بین زنان به عنوان گروه‌های آسیب‌پذیر در مقابل اثرات نا امنی شهری محسوب می‌شوند. بنابراین هرچه میزان تردد زنان در پهنه‌های مورد مطالعه بیشتر بوده است میزان احساس امنیت بیشتری داشته‌اند. همچنین بررسی شاخص‌های مدل مفهومی تجربی حاکی است که با افزایش خوانایی و آشنایی فضا، ارتقای شهرت (خوشنامی یا بدنامی) فضاها، نظارت بر فضا و دسترسی به امداد، ارتقای حیات شبانه فضا و کارایی حمل و نقل عمومی میزان احساس امنیت درک شده از فضا افزایش می‌یابد.

مبانی نظری تحقیق

امنیت از مهم‌ترین و بنیادی‌ترین نیازهای انسان است که در بسیاری از نظریه‌ها و پژوهش‌های روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، علوم سیاسی و مدیریت، از جمله آلپرت، لوه، بوزان، ولفرز و... به عنوان مهم‌ترین و بنیادی‌ترین نیازهای انسان به آن اشاره شده است (مختاری و همکاران، ۱۳۹۱: ۲۶). جایگاه امنیت در سلسله مراتب نیازها و انگیزه‌های آدمیان، جایگاه خطیری دارد. مزلو در سال ۱۹۴۳ در نظریه انگیزش خود پس از نیازهای فیزیولوژیک مانند گرسنگی، تشنگی و غیره بلافاصله «نیاز ایمنی و امنیت» را ذکر کرده است (کامران و عبادتی نظرلو، ۱۳۸۹: ۴۴). امنیت در لغت به معنای «نداشتن دلهره و دغدغه است. بنابراین معنای لغوی امنیت، رهایی از خطر، تهدید، آسیب، اضطراب، هراس، ترس، نگرانی یا وجود آرامش، اطمینان، آسایش، اعتماد، تأمین، ضامن است» (ساروخانی و نویدنیا، ۱۳۸۵: ۸۸). ولفرز یکی از صاحب نظران معروف، در تعریف امنیت می‌گوید: «امنیت را می‌توان به وسیله فقدان ناامنی تعریف کرد، بدین معنی که هر جا ناامنی نیست، امنیت وجود دارد. وجود جنگ، خشونت، زد و خورد، منازعات فردی و بی‌ثباتی داخلی، برخی علائم ناامنی هستند، بنابراین نبود آنها مساوی با امنیت است. همچنین امنیت را به معنای فراغت تهدید و تعرض به حقوق و آزادی‌های مشروع و قانونی شهروندی آورده اند» (رسولی و صالحی، ۱۳۹۰: ۱۷۰). در مجموع مفهوم امنیت، مصونیت از تعرض و تصرف بدون رضایت است. امنیت در مورد افراد به این معناست که مردم هراس و بیمی نسبت به حقوق و آزادی‌های مشروع خود نداشته، به هیچ وجه حقوق ایشان به مخاطره نیفتد و هیچ عاملی حقوق مشروع آنها را تهدید نکند. طبق دیدگاه ولفرز امنیت در معنای عینی فقدان تهدید در برابر ارزش‌های کسب شده می‌باشد و در معنای ذهنی فقدان ترس و وحشت علیه ارزش‌های تعریف شده است (فرهادپور و همکاران، ۱۳۹۱: ۲۸).

ابعاد امنیت: امنیت دارای ابعاد متفاوتی است که در این مقاله برخی از آنها بررسی می شود.

- **امنیت جانی:** یعنی تضمین جسم و جان افراد در مقابل خطرات و آسیب‌هایی که مانع ادامه حیات آنان شود.
- **امنیت مالی:** عبارت است از تضمین دارایی‌های افراد از سرقت و دزدی و اطمینان خاطری که از تأمین نیازهای مادی و مالی، حاصل می شود. معرف‌های امنیت مالی عبارت است از: خالی گذاشتن منزل مسکونی به مدت چند روز، نداشتن دزدگیر و سایر اقدامات امنیتی، بیان کردن میزان ثروت و درآمد خود با دیگران، ترک و رها کردن اتومبیل در خیابان علی رغم اقدامات امنیتی و ...
- **امنیت شغلی:** شامل شرایطی است که افراد نگران از دست دادن شغل خود نیستند، همچنین چشم انداز شغلی آنان در روند پیشرفت و ترقی قرار داشته باشد. معرف‌های آن عبارت است از: نداشتن هراس از دست دادن شغل، اطمینان از ارتقا در شغل و موقعیت کاری بهتر، نداشتن نگرانی از رقابت‌های ناسالم شغلی و اطمینان از ثبات شغلی و ...
- **امنیت اخلاقی:** عبارت است از تضمین اصول و الگوهای اخلاقی در روابط و مناسبات افراد. معرف‌های امنیت اخلاقی شامل سپردن سرمایه به فرد دیگری جهت سرمایه‌گذاری، کمک به سرنشینان خودرویی که در شب و در خیابان خراب شده یا صدمه دیده است، برقراری ارتباط دوستی با افراد غریبه، دعوت افراد غریبه به منزل و انجام معاملات مهم به تنهایی و ...
- **امنیت دفاعی:** امنیت دفاعی، به توان نیروهای نظامی کشور در دفاع از مرزهای ایران، مقابله با اشراز و توان مقابله با متجاوزان خارجی و ... اشاره دارد.
- **امنیت انتظامی:** امنیت انتظامی حضور به موقع نیروی انتظامی در مواقع ضروری و حمایت از افراد در معرض خطر و آسیب را شامل می شود. مانند رسیدن پلیس ۱۱۰ به صحنه‌های حادثه، کمک و امداد پلیس راه به مسافران در جاده‌ها و غیره.

مفهوم امنیت اجتماعی را اولین بار و به مفهوم فنی کلمه در سال ۱۹۹۳، اندیشمندانی چون باری بوزن، ال ویور و لمیتر با عنوان مکتب کپنهاک مطرح کردند (صدیق سروسرانی و نیمروزی، ۱۳۸۹: ۱۹۴). بوزن این اصطلاح را برای اولین بار در کتاب «مردم، دولت‌ها و هراس» به کار برد. بوزن امنیت اجتماعی را تنها یکی از ابعاد رویکرد پنج بعدی مقوله امنیت در نظر آورده است. دیگر بخش‌های این رویکرد عبارتند از: امنیت نظامی، سیاسی، اقتصادی و زیست محیطی. تمام ابعاد از جمله امنیت اجتماعی، همگی بخش‌هایی از امنیت دولتی هستند (روی، ۱۳۸۷: ۶۹۲). در واقع بوزن، امنیت اجتماعی را به حفظ ارزش‌ها و هویت گروهی تقلیل می‌دهد و امنیت اجتماعی را به چگونگی حفظ و دفاع از ارزش‌ها و هویت‌ها می‌داند (میرزایی و همکاران، ۱۳۹۰: ۸۲). ویور امنیت اجتماعی را توانایی جامعه برای حفظ ویژگی‌های الگوهای اساسی‌اش تحت شرایط تغییر و تهدیدات واقعی و محتمل تعریف می‌کند. ویور بر ارتباط نزدیک میان هویت، جامعه و امنیت تأکید دارد و خاطر نشان می‌کند که جامعه امنیت هویتش را جستجو می‌کند، به طوری که باید قادر به حل اختلافات هویتی باشد و اعضای آن نمی‌توانند نسبت به چیزهایی که هویتشان را تهدید می‌کند احساس مسؤولیت نکنند. ویور بیان می‌کند که در مقابل تهدیدهای فرهنگی فقط می‌توان با به کارگیری ابزار (فرهنگ) دفاع کرد و اگر هویت کسی تهدید شود، پاسخ این تهدید عبارت است از تقویت هویت‌های موجود. از دیدگاه ویور، در حالی که امنیت ملی، درگیر و دل مشغولی تهدیدهایی است که متعرض اقتدار دولت می‌شوند، امنیت اجتماعی، نگران تهدیدهایی است که به هویت جامعه تعرض می‌کنند. اگر جامعه‌ای هویت خود را از دست بدهد، دیگر دوامی نخواهد داشت. بنابراین گرچه دولت اکنون و حمل و مرجع امنیت نظامی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و محیطی است، اما اجتماع نیز در حد خود، مرجع امنیت اجتماعی به شمار می‌رود (هرسیچ و محموداوغلی، ۱۳۹۱: ۵).

امنیت اجتماعی را می‌توان چنین تعریف کرد: امنیت به معنای ایمن شدن، در امان بودن و بی‌بیمی، آرامش و آسودگی است. احساس امنیت نیز عبارت است از نوعی ذهنیت و جهت‌گیری روانی مثبت (رضایت بخش، قانع کننده و آرام بخش) شهروندان نسبت به عدم تأثیرگذاری حضور و بروز رویدادها و وقایع ضد امنیتی (تهدیدها) در

شرایط فعلی و آتی، در حوزه‌های امنیت اجتماعی، ثبات سیاسی، انسجام هویتی، یکپارچگی و امنیت سرزمین (زارع شاه آباد و ترکان، ۱۳۹۰: ۱۳۴).

مفهوم محله: محلات شهری به معنای واحدهای اجتماعی حقیقی هستند که تا حدی به صورت ناخودآگاه به وجود آمده‌اند، با گذشت زمان توانسته‌اند شکل و فرم پایداری به خود گرفته و حریم ویژه و معین برای خود تعریف کنند، در حقیقت این محلات از مجموعه افرادی با خصوصیات و ویژگی‌های اجتماعی، فرهنگی، مذهبی و بویژه اقتصادی مشابه تشکیل می‌شود که به واسطه این اشتراک نوعی همبستگی و روابط متقابل جمعی به وجود می‌آید. بر این اساس ویژگی‌های هر محله بر حسب مورد و مختصات اجتماعی آن را از سایر محلات شهری متمایز می‌کند (عسگری، ۱۳۸۷: ۸). در تعریفی دیگر می‌توان بیان کرد که محله بخشی از سازمان فضایی شهر است که در آن روابط افراد به صورت چهره به چهره است و می‌تواند با توجه به عواملی از جمله مناسبات اداری و تعیین محدوده‌های معین، محیط زیست قابل زندگی، برداشت‌های اجتماعی ساکنان از محیط محله و ابعاد عملکردی و ارائه خدمات مورد نیاز ساکنان تعریف شود (عبدلهی و همکاران، ۱۳۸۹: ۹۴).

هویت محله: تطبیق محیط با توانایی‌های احساسی، ذهنی و ساختار فرهنگی را هویت گویند. هویت تأثیر مثبتی بر اعتماد به نفس و توانایی‌های ساکنان آن دارد و ساکنان هر سکونتگاه را از غیر آن مشخص و متمایز می‌کند و محله با هویت به محله‌ای گویند که از سایر مکان‌ها و محله‌ها قابل تمایز می‌شود (بزی، ۱۳۹۱: ۲۳۵).

جکوبز^۱ (۱۹۶۵) بر نوعی نظارت اجتماعی که از آن به خود - تنظیمی (regulating) یاد کرده می‌گوید. وی می‌افزاید حضور مردم در فضاها و چشم‌هایی که خیابان و فضاها را می‌نگرند خود عاملی بازدارنده برای وقوع جرم یا ناامنی هست و ایجاد احساس امنیت را تقویت می‌کند. احساس امنیت و آرامش در فضاهای شهری ابتدا به وسیله نیروی انتظامی تأمین نمی‌شود گرچه با حضور نیروی انتظامی یا پلیس ضروری می‌شود (ص ۴۵).

1 . Jacobs

فرضیه‌های تحقیق

- ۱- به نظر می‌رسد بین احساس تعلق به محله با احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری وجود دارد.
- ۲- به نظر می‌رسد که بین احساس تعلق به محله در محلات جدید و قدیم تفاوت معناداری وجود دارد.

روش‌شناسی تحقیق

تحقیق حاضر از نظر نوع و ماهیت یک تحقیق کاربردی و از نظر روش، جزء تحقیقات توصیفی-تحلیلی به شمار می‌آید که به شیوه پیمایشی مبتنی بر پرسش‌نامه اجرا شده است. پس از بررسی منابع کتابخانه‌ای و مطالعه آنها و جمع‌آوری اطلاعات لازم به طراحی پرسش‌نامه پرداخته و همچنین با جمع‌آوری داده‌ها به صورت میدانی، اطلاعات مورد نیاز برداشت شد. برای سنجش روایی پرسش‌نامه از روش روایی صوری و برای آزمودن پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. میزان آلفای به دست آمده (۰/۷۷) حاکی از آن است که پرسش‌نامه از پایایی مناسبی برخوردار است. شهر فسا با جمعیت ۱۰۴۸۰۹ نفر دارای ۴۳ محله شهری است که بر اساس روند تاریخی این محلات را به سه طبقه محلات قدیمی (پیش از سال ۱۳۶۵)، محلات میانی (بین سال ۱۳۶۵ تا سال ۱۳۷۵) و محلات جدید (از سال ۱۳۸۵ به بعد) تقسیم بندی کردیم و بر اساس هدف تحقیق و اهمیت بررسی محلات قدیم و جدید تنها به بررسی طبقات محلات قدیمی و جدید پرداختیم. نمونه‌ها براساس فرمول کوکران به حجم ۳۸۴ نفر به نسبت مساوی از بین محلات قدیم و جدید به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. برای انجام عملیات محاسباتی و تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS و همچنین برای ترسیم نقشه از نرم افزار ArcGIS استفاده شده است.

یافته‌های تحقیق

الف) یافته‌های توصیفی

جدول ۱: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب جنس به تفکیک محلات

درصد	فراوانی	جنسیت	محلات
۵۴/۶٪	۱۰۵	مرد	محلات قدیمی
۴۵/۴٪	۸۷	زن	
۵۱/۵٪	۹۹	مرد	محلات جدید
۴۸/۵٪	۹۳	زن	

با توجه به جدول شماره (۱)، از کل پاسخگویان در محلات قدیمی ۵۴/۶ درصد را مردان و ۴۵/۴ درصد دیگر را زنان تشکیل داده است که این نسبت در محلات جدید به ترتیب برابر با ۵۱/۵ و ۴۸/۵ درصد می باشد.

جدول ۲: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سن به تفکیک محلات

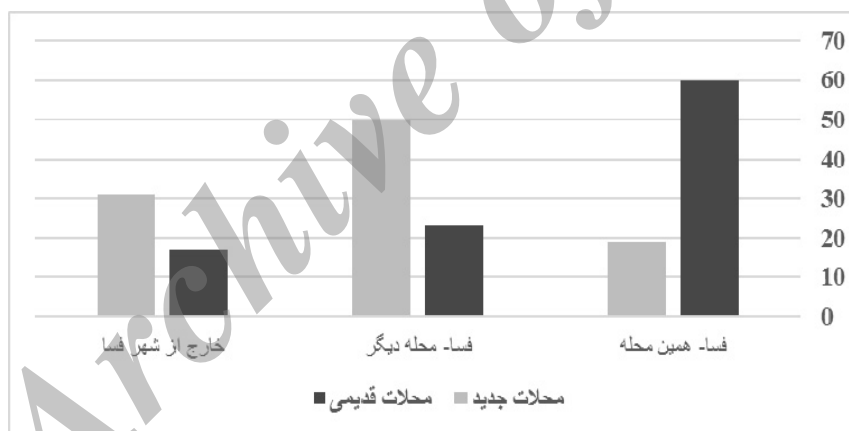
درصد	فراوانی	طبقه بندی سنی	محلات
۱۲/۵٪	۲۴	بین ۵ تا ۲۰ سال	محلات قدیمی
۴۱/۱۴٪	۷۹	بین ۲۰ تا ۳۵ سال	
۳۲/۲۹٪	۶۲	بین ۳۵ تا ۵۰ سال	
۱۴/۰۷٪	۲۷	۵۰سال و بالاتر	
۱۹/۲۷٪	۳۷	بین ۵ تا ۲۰ سال	محلات جدید
۳۴/۸٪	۶۷	بین ۲۰ تا ۳۵ سال	
۳۳/۳۳٪	۶۴	بین ۳۵ تا ۵۰ سال	
۱۲/۶٪	۲۴	۵۰سال و بالاتر	

همان‌طور که در جدول شماره (۲) دیده می شود، بیشترین پاسخگویان در هر دو محلات قدیمی و جدید در رده‌های سنی بین ۲۰ تا ۳۵ سال می باشد که برابر با ۴۱/۱۴ درصد در محلات قدیمی و ۳۴/۸ درصد در محلات جدید است. و همچنین بعد از آن گروه سنی ۳۵ تا ۵۰ سال بیشترین نسبت را داشته اند که به ترتیب در محلات قدیمی و جدید ۳۲/۲۹ و ۳۳/۳۳ درصد می باشد.

جدول ۳: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان تحصیلات

محللات	سطح تحصیلات	فراوانی	درصد
محللات قدیمی	بی سواد و زیر دیپلم	۸۱	٪۴۲/۱۸
	دیپلم و فوق دیپلم	۷۵	٪۳۹/۶
	لیسانس و بالاتر	۳۶	٪۱۸/۷۵
محللات جدید	بی سواد و زیر دیپلم	۴۶	٪۲۳/۹
	دیپلم و فوق دیپلم	۶۳	٪۳۲/۸۱
	لیسانس و بالاتر	۸۳	٪۴۳/۲۹

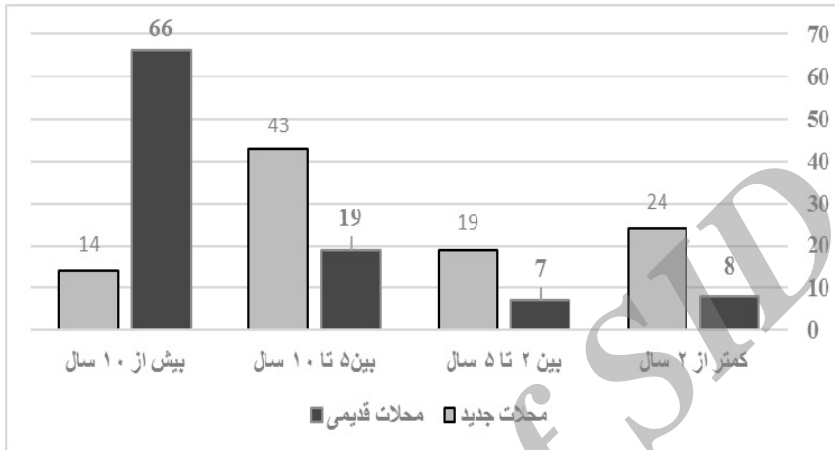
طبق جدول شماره (۳)، در محللات جدید بیشترین پاسخگویان دارای تحصیلات لیسانس به بالا می‌باشند که برابر با ۴۳/۲۹ درصد می‌باشند و بعد از آن افراد دارای تحصیلات دیپلم و فوق دیپلم هستند که ۳۲/۸۱ درصد از کل پاسخگویان را در این محللات تشکیل داده است. اما در محللات قدیمی بیشترین افراد پاسخگو (۴۲/۱۸ درصد) بی سواد یا دارای تحصیلات زیر دیپلم می‌باشند و این حاکی از تفاوت قابل توجه ساکنان محللات قدیم و جدید با یکدیگر از حیث میزان تحصیلات است.

نمودار ۱: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب محل تولد (بر حسب درصد)

نمودار شماره (۱)، توزیع فراوانی پاسخگویان را بر حسب محل تولدشان نمایش داده است. طبق این نمودار در محللات قدیمی بیشتر افراد محل تولدشان شهر فسا و همان محله ای است که در آن ساکن می‌باشند و نسبت کمی از افراد، بومی شهر فسا نیستند و در شهر دیگر متولد شده اند و اکنون در فسا ساکن می‌باشند. در مورد محللات جدید می‌توان گفت که بیشتر افراد پاسخگو اهل شهر فسا هستند اما در

محلله‌ای دیگر ساکن می‌باشند. همچنین می‌توان گفت که در محلات جدید افراد غیربومی بیشتری نسبت به محلات قدیمی زندگی می‌کنند.

نمودار ۲: توزیع فراوانی پاسخگویان از نظر سابقه سکونت (بر حسب درصد)

طبق نمودار بالا، بیشترین افراد پاسخگو در محلات قدیمی که معادل ۶۶ درصد می‌باشند، سابقه سکونت بالای ۱۰ سال را در محله دارند. این در حالی است که در محلات جدید این نسبت به ۱۴ درصد می‌رسد و در مقابل بیشتر افراد ساکن در این محلات کمتر از ۱۰ سال سابقه سکونت دارند.

ب) یافته‌های تحلیلی

مقایسه گویه‌های احساس امنیت و احساس تعلق به محل در محلات قدیمی و جدید: در محلات قدیمی احساس امنیت به هنگام رفتن یا نشستن در پارک و فضاهای سبز با میانگین (۴/۷۱) رتبه اول و در محلات جدید با میانگین (۴/۴۰) رتبه دوم را دارد که این نشان از امنیت بالای فضاهای عمومی در محلات قدیم و جدید است. میزان نور و دید کافی در خیابان‌های محلات قدیمی رتبه چهارم و در محلات جدید رتبه یازدهم را داراست که این نشان از وجود فضاهای نا امن بیشتر به هنگام شب در محلات جدید است که این مسئله را می‌توان با ایجاد روشنایی بیشتر معابر محلات جدید بر طرف کرد. میزان استفاده مغازه‌ها از اقدام امنیتی در محلات قدیمی رتبه نهم و در

محلات جدید رتبه یک را داراست که این نشان از استفاده بیشتر مغازه‌های محلات جدید از اقدامات امنیتی است که این به دو دلیل می‌باشد. یکی این‌که مغازه‌های محلات جدید اکثراً مغازه‌هایی لوکس‌تر هستند و دارای اجناسی با ارزش‌ترند. همچنین احتمال سرقت از آنها بیشتر است؛ زیرا به دلیل شناخت کم مغازه داران نسبت به هم محله ای‌ها و حس مسؤولیت کمتر هم محله ای‌ها به مغازه‌های محل، کمتر در کار سارقان و فعالیت آنها چه به هنگام جمع‌آوری اطلاعات چه به هنگام سرقت کتجکاو و ممانعت از سوی ساکنان به عمل می‌آید. سایر گویه در محلات جدید و قدیم به شکل زیر رتبه بندی شده‌اند.

جدول ۵: میانگین و رتبه محلات قدیمی و جدید بر اساس گویه‌های احساس امنیت

میانگین در محلات قدیم	رتبه در محلات قدیمی	گویه‌های احساس امنیت	رتبه در محلات جدید	میانگین در محلات جدید
۴/۷۱	۱	احساس امنیت شما به هنگام رفتن یا نشستن در پارک‌ها و فضاهای سبز	۲	۴/۴۰
۴/۶۹	۲	احساس امنیت شما به هنگام تردد در خیابان‌های سطح محله	۵	۴/۰۸
۴/۵۹	۳	احساس امنیت شما به هنگام پارک اتومبیل برای مدت طولانی در خیابان	۸	۳/۶۶
۴/۲۹	۴	احساس امنیت شما به هنگام خالی گذاشتن منزل به مدت چند روز	۱۲	۲/۹۳
۴/۲۶	۴	میزان نور و دید کافی در خیابان‌های محله شما	۱۱	۳/۱۰
۴/۱۶	۵	احساس امنیت شما به هنگام حضور در برخی تجمعات ورزشی و تجمعات شلوغ مثل فروشگاه‌ها، جشن‌های خیابانی و ...	۶	۳/۹۸
۴/۱۴	۶	احساس امنیت زنان و دختران به هنگام اشتغال در بخش‌های خصوصی	۴	۴/۲۰
۴/۱۳	۷	احساس امنیت شما به هنگام فرستادن کودکان به مدرسه در مسیر طولانی	۹	۳/۳۸
۳/۹۳	۸	احساس امنیت شما به هنگام تردد با ماشین‌های مسافر کش شخصی در شب	۷	۳/۷۳
۳/۷۸	۹	میزان استفاده مغازه‌های محله شما از اقدامات امنیتی همچون آژیر و دزدگیر و ...	۱	۴/۷۵
۳/۶۱	۹	احساس امنیت شما به هنگام به همراه داشتن کیف پول، همراه با سایر لوازم قیمتی	۱۰	۳/۱۳
۳/۵۵	۱۰	احساس امنیت شما به هنگام شرکت در مهمانی‌ها و پارتی‌های دوستانه(مختلط) که فیلم برداری می شود	۳	۴/۳۰
۳/۵۵	۱۰	احساس امنیت شما به هنگام قدم زدن در مسیر خلوت	۱۴	۲/۶۴
۳/۲۳	۱۲	احساس امنیت بانوان و کودکان به هنگام تردد در ساعات پایانی شب	۱۳	۲/۸۱

در گویه‌های احساس تعلق به محیط اینکه تا چه میزان دیگران فرد را اهل محل می‌دانند، در محلات قدیمی با میانگین (۴/۶۶) رتبه یک و در محلات جدید با

میانگین (۳/۴۷) رتبه چهارم را داراست که این حاکی از کم‌رنگ تر بودن هویت محلات جدید نسبت به محلات قدیمی است. همچنین شناخت فرد از ساکنان محل در محلات قدیمی با میانگین (۴/۱۲) رتبه چهارم و در محلات جدید با میانگین (۳/۲۳) رتبه هفتم را داراست که با توجه به تفاوت سابقه سکونت بین محلات جدید و قدیم دور از انتظار نبود. تمایل به جابه‌جایی محل سکونت در بین پاسخگویان در محلات قدیمی با میانگین (۴/۵۷) رتبه سوم و در محلات جدید با میانگین (۳/۳۴) رتبه ششم را داراست که می‌توان گفت یکی از دلایل عمده این تمایل بین پاسخگویان از محلات قدیمی لوکس بودن زندگی در محلات جدید با امکانات و ساخت کالبدی جدید و گران بودن زمین و مسکن در این قسمت‌هاست که ساکنان محلات قدیم را علاقه‌مند به زندگی در محلات جدید می‌کند و اگر وضعیت مالی فرد به وی اجازه دهد تغییر محل سکونت خود را به عنوان نوعی پیشرفت تلقی کرده و تغییر مکان می‌دهد. برای حل این مشکل باید دید شهروندان را به این موضوع تغییر داد و امکانات مناسب‌تری را در اختیار ساکنان محلات قدیمی گذاشت و حتی تسهیلاتی جهت نوسازی و بهسازی بافت‌های مسکونی در اختیار آن‌ها قرار داد.

جدول ۶: میانگین و رتبه محلات قدیمی و جدید بر اساس گویه‌های احساس تعلق به محله

میانگین در محلات جدید	رتبه در محلات جدید	گویه‌های احساس تعلق به محله	رتبه در محلات قدیمی	میانگین در محلات قدیم
۳/۴۷	۴	تا چه میزان دیگران شما را اهل این محله می‌دانند؟	۱	۴/۶۶
۳/۷۹	۱	به چه میزان نسبت به حضور افراد غریبه در محله که بی قانونی یا ناهنجاری می‌کنند واکنش نشان می‌دهید؟	۲	۴/۵۹
۳/۴۰	۵	تا چه اندازه احساس نزدیکی و مسئولیت بیشتر به هم محله‌های خود نسبت به سایر همشهریان دارید؟	۲	۴/۵۹
۳/۳۴	۶	اگر امکان داشته باشد چقدر مایلید محل خود را عوض کنید؟	۳	۴/۵۷
۳/۲۳	۷	میزان شناخت شما از ساکنان محله چقدر است؟	۴	۴/۱۲
۳/۶۲	۳	چقدر از محله خود رضایت دارید و در محل احساس آرامش می‌کنید؟	۵	۳/۸۱
۳/۷۵	۲	در صورت تمایل به سرمایه‌گذاری در زمینه‌های اقتصادی، محله و ظرفیت‌های محله خود را چقدر در اولویت قرار می‌دهید؟	۶	۳/۷۳

به نظر می‌رسد بین احساس تعلق به محله با احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۷: نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین احساس تعلق به محله با احساس امنیت شهروندان

متغیر		احساس امنیت شهروندان	احساس تعلق به محله
احساس امنیت شهروندان	همبستگی پیرسون	۱	۰/۷۲۶
	سطح معناداری		۰/۰۰۰
	تعداد	۳۸۴	۳۸۴
احساس تعلق به محله	همبستگی پیرسون	۰/۷۲۶	۱
	سطح معناداری	۰/۰۰۰	
	تعداد	۳۸۴	۳۸۴

نتایج به‌دست آمده از انجام آزمون پیرسون بین متغیر احساس تعلق به محله با احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری را نشان می‌دهد. در این باره ضریب همبستگی برابر ۰/۷۲۶ و سطح معناداری (Sig=۰/۰۰۰) آن مطلوب است و از این رو فرضیه فوق تأیید می‌شود. در این آزمون گرچه رابطه همبستگی نسبتاً زیاد نیست اما می‌توان نتیجه گرفت که هرچه احساس تعلق به محلات افزایش می‌یابد میزان احساس امنیت آنها بالا می‌رود و با کاهش احساس تعلق به محلات، انتظار می‌رود احساس امنیت آنها کاهش یابد.

• به نظر می‌رسد که بین احساس تعلق به محله در محلات جدید و قدیم تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول ۸: نتایج آزمون t دو نمونه مستقل پیرامون احساس تعلق به محیط بر حسب محلات شهری

احساس تعلق به محیط	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار میانگین	آزمون آماری
محلات قدیمی	۱۹۲	۴/۳۰	۰/۸۷۲	۰/۰۸۷	t: ۶/۴۰۷
محلات جدید	۱۹۲	۳/۵۱	۰/۸۵۳	۰/۰۸۵	sig: ۰/۰۰۰

بررسی‌های آماری در جدول فوق نشان می‌دهد میزان احساس تعلق به محله در محلات قدیمی (برابر با میانگین ۴/۳۰) با محلات جدید (برابر با میانگین ۳/۵۱) تفاوت معناداری وجود دارد. یافته‌های به‌دست آمده حاکی از آن است که آماره $t = ۶/۴۰۷$ و سطح معناداری (Sig=۰/۰۰۰) مطلوب می‌باشد. پس این فرضیه تأیید می‌شود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت احساس تعلق به محیط بر حسب محلات شهری متفاوت است. همچنین می‌توان بیان کرد بین احساس امنیت اجتماعی در محلات جدید و قدیم تفاوت معناداری وجود دارد که این تفاوت توسط آزمون تی دو نمونه‌ای

مستقل پیرامون احساس امنیت اجتماعی بر حسب محلات جدید و قدیم آزمون شده است. جدول شماره ۹ و نتایج حاصل از آن با آماره t (برابر با $۵/۰۵۲$) و سطح معناداری ($Sig=۰/۰۰۰$) مطلوب حاکی بر وجود تفاوت بین محلات قدیم و جدید از حیث احساس امنیت اجتماعی می‌باشد.

جدول ۹: نتایج آزمون t دو نمونه مستقل پیرامون احساس امنیت اجتماعی بر حسب محلات شهری

احساس امنیت اجتماعی	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار میانگین	آزمون آماری
محلات قدیمی	۱۹۲	۳/۹۷	۰/۸۲۰	۰/۰۸۲	$t: ۵/۰۵۲$
محلات جدید	۱۹۲	۳/۴۱	۰/۷۴۸	۰/۰۷۵	$sig: ۰/۰۰۰$

• وضعیت احساس تعلق و امنیت اجتماعی در محلات جدید و قدیم چگونه است؟

جدول ۱۰: نتایج آزمون تی تست تک نمونه ای احساس تعلق به محله

ارزیابی	مقدار تست: ۴				مقدار t	احساس تعلق به محیط
	فاصله اطمینان		اختلاف میانگین	سطح معنی داری		
	حد بالا	حد پایین				
بالاتر از حد متوسط	۰/۴۷	۰/۱۲	۰/۲۹۶	۰/۰۰۱	۰/۳۹۱	محلات قدیمی
پایین تر از حد متوسط	-۰/۳۲	-۰/۴۵	-۰/۴۸۶	۰/۰۰۰	-۵/۶۹۶	محلات جدید

باتوجه به نتایج به دست آمده از آزمون تی تست تک نمونه ای در مورد شاخص احساس تعلق به محله در محلات قدیمی و جدید می‌توان بیان کرد که احساس تعلق به محله در محلات قدیمی با توجه به سطح معناداری ($Sig=۰/۰۰۱$) و حد بالا و پایین مثبت، از میزانی بالاتر از متوسط برخوردار است و در محلات جدید با توجه به سطح معناداری ($Sig=۰/۰۰۰$) و حد بالا و پایین منفی، پایین تر از حد متوسط است.

جدول ۱۱: نتایج آزمون تی تست تک نمونه ای احساس امنیت در محلات

ارزیابی	مقدار تست: ۴				مقدار t	احساس امنیت
	فاصله اطمینان		اختلاف میانگین	سطح معنی داری		
	حد بالا	حد پایین				
حد متوسط	۰/۱۳	-۰/۱۹	-۰/۰۲۸	۰/۷۳۴	-۰/۳۴۱	محلات قدیمی
پایین تر از حد متوسط	-۰/۴۴	-۰/۷۴	-۰/۵۸۹	۰/۰۰۰	-۷/۸۷۴	محلات جدید

نتایج به دست آمده از آزمون تی تست تک نمونه در مورد احساس امنیت در محلات قدیمی و جدید به ما نشان می‌دهد شاخص احساس امنیت در محلات قدیمی با توجه به سطح معناداری ($Sig=0/734$) و حد بالای مثبت و حد پایین منفی از سطحی در حد متوسط برخوردار است و در محلات جدید با توجه به سطح معناداری ($Sig=0/000$) و حد بالا و پایین منفی، پایین تر از حد متوسط است.

تعیین سطح نگرش شهروندان محلات قدیم و جدید نسبت به امنیت اجتماعی: در محلات قدیمی افرادی که دارای نمره کمتر از $47/28$ باشند، دارای نگرش منفی نسبت به امنیت اجتماعی و افرادی که نمره آنها بین $47/28$ تا $59/58$ باشد، دارای نگرش نسبتاً منفی و افرادی که دارای نمره $59/58$ تا $71/88$ باشند، دارای نگرش نسبتاً مثبت و افرادی که دارای نمره $71/88$ تا 105 بوده اند، دارای نگرش مثبت می‌باشند.

جدول ۱۲: توزیع فراوانی شهروندان محلات قدیم بر اساس میزان سطح نگرش نسبت به امنیت اجتماعی

سطح نگرش	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
منفی	۱۸	۱۸
نسبتاً منفی	۲۸	۴۶
نسبتاً مثبت	۴۰	۸۶
مثبت	۱۴	۱۰۰

در محلات جدید افرادی که دارای نمره کمتر از $39/96$ باشند، دارای نگرش منفی نسبت به امنیت اجتماعی و افرادی که نمره آنها بین $39/96$ تا $51/17$ باشد، دارای نگرش نسبتاً منفی و افرادی که دارای نمره $51/17$ تا $62/38$ باشند، دارای نگرش نسبتاً مثبت و افرادی که دارای نمره $62/38$ تا 105 بوده اند، دارای نگرش مثبت می‌باشند.

جدول ۱۳: توزیع فراوانی شهروندان محلات جدید بر اساس میزان سطح نگرش نسبت به امنیت اجتماعی

سطح نگرش	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
منفی	۱۱	۱۱
نسبتاً منفی	۴۹	۶۰
نسبتاً مثبت	۲۴	۸۴
مثبت	۱۶	۱۰۰

در این راستا با توجه به جداول ۱۲ و ۱۳ مشاهده می‌شود که بیشترین درصد نگرش شهروندان به امنیت اجتماعی در محلات جدید با ۴۹ درصد مربوط به امنیت نسبتاً کم و در محلات قدیم با ۴۰ درصد بیشترین درصد مربوط به سطح نسبتاً مثبت می‌باشد، می‌توان گفت که احساس امنیت در محلات جدید کمتر از محلات قدیم است.

نتیجه‌گیری

امنیت اجتماعی در جوامع مختلف از جایگاه و اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده و تولید و تأمین آن و هم‌چنین پایدارسازی آن نیازمند مقدمات و زمینه‌های پیچیده می‌باشد، لذا به منظور جلوگیری از آسیب‌پذیری و زوال آن و هم‌چنین احساس آن توسط مردم، شناخت متغیرهای مرتبط با آن ضرورت اساسی دارد. بدین منظور با استفاده از نظریه‌های مربوط، شناخت این موضوع محقق‌گشته و شاخص‌های مورد نظر به دست آمد. نتایج حاصله حاکی از این بود که در محلات جدید نگرش شهروندان به امنیت به گونه‌ای بود که (۴۹ درصد) از شهروندان که بیشترین درصد را تشکیل می‌دادند احساس امنیت خود را نسبتاً کم دانسته و در محلات قدیمی (۴۰ درصد) از شهروندان که بیشترین درصد را تشکیل می‌دادند احساس امنیت خود را نسبتاً مثبت ابراز کرده‌اند. پس می‌توان گفت که احساس امنیت در محلات جدید کمتر از محلات قدیم است که این امر با آزمون تی تست تک نمونه‌ای نیز مورد تأیید قرار گرفت و سطح احساس امنیت در محلات قدیم با سطح معناداری (۰/۷۳۴) در حد متوسط و محلات جدید با سطح معناداری (۰/۰۰۰) پایین‌تر از حد متوسط برآورد شد. با توجه به تأیید فرضیه دوم مبنی بر تفاوت احساس تعلق به محیط در محلات قدیم و جدید و تفاوت احساس امنیت در محلات و هم‌چنین همبستگی مثبت و نسبتاً قوی ($r=0/726$) بین احساس امنیت و احساس تعلق به محیط می‌توان گفت محلات شهری دارای هویت از آن جهت که بستری برای مشارکت و زمینه‌ساز نظارت اجتماعی شهروندان و دخیل کردن آنان در مسائل روزمره خود و شهر است می‌تواند نقش بسزایی در افزایش امنیت اجتماعی شهروندان و نقش مؤثری در کاهش ناامنی داشته باشد. افزایش احساس امنیت شهروندان تنها از طریق افزایش

مراکز و نیروهای انتظامی میسر نخواهد شد بلکه آنچه مهم می‌کند برخورد غیر فیزیکی و اجتماع‌گراست؛ زیرا گرچه مراکز انتظامی در ایجاد امنیت نقش بسزایی دارند، اما در بحث احساس امنیت در محیط‌ها و فضاها شهری، توجه به مشارکت و نظارت اجتماعی نقش مؤثرتر و مهم‌تری را بازی می‌کنند. پلیس اجتماع محور گامی مهم در تحقق همکاری و تلفیق کار پلیس با برنامه ریزان شهری در حیطه ایجاد امنیت در فضاها شهری است.

پیشنهادها

- پیاده سازی برنامه‌هایی با محوریت جامعه و مشارکت مردم می‌تواند نقش عمده ای در افزایش احساس امنیت شهروندان داشته باشد. البته موفقیت این رویکرد تا حدود زیادی به ساختارهای فرهنگی و اجتماعی و بسط و گسترش حوزه عمومی و جامعه مدنی از یک سو و اراده مسئولان ذی ربط در پذیرش نوآوری‌ها و انجام برخی اقدامات و تغییرات سازمانی برای همسو شدن با تغییرات فزاینده در عرصه‌های مختلف جامعه از سویی دیگر بستگی دارد.
- افزایش حس همبستگی بین ساکنان محلات از طریق ایجاد و افزایش مکان‌های فرهنگی در محلات.
- نمادسازی برای محلات جدید و استفاده از طراحی‌های مناسب فضاها و محلات به منظور مشخص کردن مرز و حدود محلات نزد ساکنان آنها.
- تلاش در جهت افزایش اعتماد مردم به پلیس در راستای تعامل فی‌مابین به منظور افزایش امنیت در محلات.
- ایجاد پارک‌های درون محله ای به منظور ارتقای حس انسجام بین ساکنان محلات.
- سرمایه گذاری روی ظرفیت سازمانی تهیدستان و ایجاد فرصت‌های ارتقای اجتماعی برای همه افراد جامعه و توجه ویژه به گروه‌های حاشیه ای و کمک به برقراری ارتباط بین جوامع و گروه‌های اجتماعی است.
- ارتقای حس مسئولیت پذیری در بین ساکنان هر محله از طریق سپردن امور محلی به آنها.
- یافتن راه و روش عبور از شکاف‌های اجتماعی و برقرار کردن وفاق، اهمیت به سزایی

در امنیت اقتصادی دارد. یکی از مزیت‌های گفتمان سرمایه اجتماعی این است که کنش‌گران مختلف می‌توانند به زبان مشترکی سخن بگویند و آسان‌تر با یکدیگر مرادده داشته باشند.

منابع

- اصانلو، علی، شیخی قلات، محمدطاهر و افشار، علی (۱۳۹۱)، **عوامل مؤثر بر مشارکت مردمی در ارتقای امنیت اجتماعی** (مطالعه موردی شهر منجیل)، فصل‌نامه پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، سال هفتم، شماره ۳، صص ۸۹-۱۰۴.
- الیاس زاده مقدم، نصرالدین و ضابطیان، الهام (۱۳۸۹)، **بررسی شاخص‌های برنامه‌ریزی مؤثر در ارتقای امنیت زنان در فضاهای عمومی با رویکرد مشارکتی** (نمونه موردی بخش مرکزی شهر تهران)، نشریه هنرهای زیبا، معماری و شهرسازی، شماره ۴۴، صص ۴۳-۵۶.
- بزی، خدارحم (۱۳۹۱)، **محله مسکونی** (مطالعه موردی شهر زابل)، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، سال ۲۷، شماره اول، شماره پیاپی ۱۰۴، صص ۲۳۱-۲۵۴.
- حبیبی، محسن (۱۳۹۰)، **از شار تا شهر تحلیلی تاریخی از مفهوم شهر و سیمای کالبدی آن تفکر و تاثر**، دانشگاه تهران، چاپ یازدهم.
- ذاکری ماهانه، راضیه، افشانی، سیدعلیرضا و عسکری ندوشن، عباس (۱۳۹۱)، **بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و میزان احساس امنیت اجتماعی در شهر یزد**، مجله جامعه‌شناسی ایران، سال سیزدهم، شماره ۳.
- روی، پل (۱۳۸۲)، **معمای امنیت اجتماعی**، ترجمه منیژه نویدنیا، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال ششم، شماره سوم، شماره مسلسل ۲۱، صص ۶۸۵-۷۱۰.
- رسولی، رضا و صالحی، علی (۱۳۹۰)، **بررسی و تبیین عوامل مؤثر بر امنیت اجتماعی جوانان**، فصلنامه دانش انتظامی، سال دوازدهم، شماره سوم، صص ۱۶۵-۲۰۲.
- زارع شاه آبادی، اکبر و ترکان، رحمت‌اله (۱۳۹۰)، **بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهر یزد**، فصلنامه نظم و امنیت انتظامی،

سال چهارم، ش دوم، صص ۱۳۳-۱۵۶.

- ساروخانی، باقر و نویدنیا، منیژه (۱۳۸۵)، امنیت اجتماعی خانواده و محل سکونت؛ در تهران، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال پنجم، شماره ۲۲، صص ۸۷-۱۰۸.

- صدیق سروستانی، رحمت الله و نیمروزی، نوروز (۱۳۸۹)، بررسی ارتباط بین مشارکت در روابط همسایگی و احساس امنیت در محلات شهر مشهد، فصلنامه دانش انتظامی، سال دوازدهم، شماره دوم، صص ۱۸۵-۲۲۰.

- عبدالرحمانی، رضا (۱۳۸۳)، پلیس اجتماع محور و امنیت محله ای (با اشاره به طرح پلیس اجتماع محور ناجا)، فصلنامه دانش انتظامی، سال ششم، شماره چهارم، صص ۲۹-۴۰.

- عسگری، مریم (۱۳۸۷)، محلات شهری ایلام تأکید بر مسکن، پایان نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه اصفهان.

- عبدالهی، مجید، صرافی، مظفر و توکلی نیا، جمیله (۱۳۸۹)، بررسی نظری مفهوم محله و باز تعریف آن با تاکید بر شرایط محله‌های شهری ایران، پژوهش‌های جغرافیای انسانی، شماره ۷۲، صص ۸۳-۱۰۲.

- عظیمی، مریم و مقدم، حامد (۱۳۸۹)، مفهوم و جایگاه محله در شهر، فصلنامه جستارهای شهرسازی، سال نهم، شماره ۳۴، صص ۹۸-۱۰۵.

- کامران، فریدون و عبادتی نظرلو، سمیه (۱۳۸۹)، بررسی عوامل اقتصادی اجتماعی مؤثر بر احساس آرامش و امنیت اجتماعی زنان، فصلنامه پژوهش اجتماعی، سال سوم، شماره ششم، صص ۴۳-۵۶.

- فرهاد پور، رقیه، رجب پور، زهرا و خامسان، احمد (۱۳۹۱)، بررسی ادراک شهروندان از احساس امنیت و عوامل مؤثر بر آن در استان خراسان جنوبی، فصلنامه دانش انتظامی خراسان جنوبی، سال اول، شماره ۱، صص ۲۷-۴۶.

- قرایی، فریبا، راد جهانبانی، نفیسه و رشیدپور، نازیلا (۱۳۸۹)، بررسی و سنجش حس امنیت در مناطق مختلف شهری، دو فصلنامه آرمان شهر، سال سوم، شماره چهارم.

- مختاری، مریم، بلالی، اسماعیل، میرفردی، اصغر و حسینی اخگر، معصومه (۱۳۹۱)،

بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر احساس امنیت اجتماعی در شهر یاسوج، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال اول، شماره دوم، صص ۴۰-۲۱.

- موسوی، یعقوب (۱۳۸۷)، بازسازی محله‌های شهری در چارچوب برنامه ریزی توسعه اجتماعی محله ای، مجله مطالعات اجتماعی ایران، دوره دوم، شماره ۲.

- میرزایی، سید محمد، عبداللهی، زهرا و کمریگی، خلیل (۱۳۹۰)، بررسی رابطه میان عوامل اجتماعی و امنیت اجتماعی زنان سرپرست خانوار (مطالعه موردی: زنان شهر ایلام)، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، سال هفتم، شماره ۲۸، صص ۱۰۸-۷۹.

- هرسیج، حسین و محموداوغلی، رضا (۱۳۹۱). بررسی رابطه مشارکت سیاسی و احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان اصفهانی، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال اول، شماره دوم، صص ۲۰-۱.

- همتی، رضا (۱۳۸۶)، پلیس اجتماع محور و نقش آن در کاهش احساس ناامنی، فصلنامه دانش انتظامی، سال نهم، شماره سوم، صص ۱۳۱-۱۴۷.

- وارثی، حمیدرضا، علی زاده، جابر و صالحی، مریم (۱۳۹۰)، مفهوم و جایگاه محله در شهر: جنبش فکری نوشهرسازی یا الگوی واحد همسایگی کلارنس پری، مجله علمی تخصصی برنامه ریزی فضایی، سال اول، شماره سوم.

- Jacobs, J. (1965), *The Dead and Life of Great American Cities*, New York, Random house .